

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/4/2019
Identifikačné číslo spisu: 1110217110
Dátum vydania rozhodnutia: 27.01.2021
Meno a priezvisko: JUDr. Lubor Šebo
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2021:1110217110.3

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu K. H. V., bytom v F., U. XX, zastúpeného JUDr. Elenou Ľalíkovou, advokátkou so sídlom v Bratislave, Podbrezovská 34, proti žalovanej Slovenskej republike, v mene ktorej koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Račianska 71, o náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 5C/18/2010, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 31. mája 2017, sp. zn. 6Co/171/2016, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 31. mája 2017, sp. zn. 6Co/171/2016 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej aj „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 24. júna 2013 c.č.k. 5C/18/2010-2011 zaviazal žalovanú zaplatiť žalobcovi na hradu škody v sume 1.306,97 € spolu so 6 % úrokom z omeškania ročne od 4. augusta 2009 do zaplatenia, na hradu nemajetkovej ujmy v sume 80.000,- € a na hradu trov právneho zastúpenia v sume 8.016,96 € k rukám právnej zástupkyne žalobcu, všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Vo zmysle súd žalobu zamietol. V odôvodnení uviedol, že žalobca si žalobou uplatňoval na hradu škody a nemajetkovej ujmy, ktorá mu vznikla v dôsledku nezákonného rozhodnutia a súčasne nesprávneho úradného postupu podľa § 58/1969 Zb. o zodpovednosti za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom. Svoj nárok uplatňoval na tom skutkovom základe, že uznesením Okresnej prokuratúry Bratislava I c.č.k. Pv 707/1999 z 30. novembra 1999 o začatí trestného stíhania a súčasne vznesení obvinenia voči žalobcovi pre trestný čin porušovania povinností pri správe cudzieho majetku podľa § 255 ods. 1 a ods. 2 písm. a/ Trestného zákona účinného do 31. augusta 1999 bol žalobca obvinený zo spáchania uvedeneho trestného činu. Prokurátor Okresnej prokuratúry na základe uvedeneho trestného činu podal 1. februára 2002 obžalobu (c.č.k. Pv 33/01-52). Rozsudkom Okresného súdu Dunajská Streda z 15. júna 2005 sp.zn. 3T/19/2002-249 bol žalobca spod obžaloby oslobodený. Krajský súd v Trnave rozhodnutím z 20. novembra 2007 sp.zn. 3To/121/2005-444 odvolanie prokurátora a poškodeného zamietol. Žalobca si uplatňoval majetkovú

s škodu pozostávajúcu zo straty na zárobku, ktorú utrpel počas trestného stíhania v sume 295.126,- €, na kladov spojených s obhajobou od začiatku trestného stíhania až do právoplatného skončenia trestného konania v sume 6.907,72 € a nemajetkovú ujmu, ktorú žalobca utrpel v príčinnej súvislosti s trestným konaním v trvaní takmer osem rokov, morálnej ujmy, poškodenia dobrého mena a povesti, k strate spoločenského uplatnenia v bankovom sektore a v spoločenskom a rodinnom postavení v sume 200.000,- €. V priebehu konania v časti uplatnenej škody v sume 209.126,60 € titulom straty na zárobku navrhovateľ 22. novembra 2010 návrh zobral späť. V časti náhrady škody priznal navrhovateľovi na hradu v sume 1.306,97 € zodpovedajúcu úkonom právnej služby poskytnutej pri obhajobe v trestnom konaní určenej v tarife. Nezohľadnil žalobcovi jeho dohodu s advokátom na zmluvnej odmene presahujúcu tarifnú odmenu. Úrok z omeškania priznal v súlade s § 517 ods. 1, veta prvá a ods. 2 O.s.p. Občianskeho zákonníka s poukazom na § 10 zákona č. 58/1969 Zb., v zmysle ktorejho je s ťa ť povinný nahradiť škodu najneskôr do 6 mesiacov odo dňa, keď poškodený na rok riadne uplatnil. Márnym uplynutím tejto lehoty sa ťa ť ako dlžník ocita v omeškani z zodpovednostného záväzkového právneho vzťahu, žalobca si na hradu škody uplatnil u odporkyne 3. februára 2009 a ťa ťo uplynula 3. augusta 2009. Úrok z omeškania viažu ci sa k priznanej nemajetkovej ujme zamietol s poukazom na to, že povinnosť zaplatiť na hradu nemajetkovej ujmy v peniazoch vzniká až na základe súdneho rozhodnutia. Trestným stíhaním doslo podľa súdu prvej inštancie k citeľnému neoprávnenému zášahu do práva žalobcu na osobnú česť, ľudskú dôstojnosť, ktorý bol značnej intenzity, pre žalobcu mal nepriaznivé dôsledky na jeho postavenie v spoločnosti, najmä ďalšie uplatnenie v pracovnej oblasti. Konštatoval, že nie je možné ujmu, ktorá vznikla žalobcovi v súvislosti s trestným stíhaním a tým spojené prežitie traumatizujúcich, dôstojnosť znižujúcich negatívnych pocitov už ničím odstrániť, len priznaním nemajetkovej ujmy. Záväznosť vzniknutej ujmy posudzoval s prihliadnutím na intenzitu, rozsah a na jej ohlas, ako aj na dĺžku trvania, na princíp spravodlivosti prihliadajúc k rozmanitým momentom, za ktorých k neoprávnenému zášahu do osobnosti fyzickej osoby doslo. Prihliadol tiež na to, že žalobcovi, napriek tomu, že bol spod obzľaby právoplatne oslobodený, sa doposiaľ nikto za zášah do jeho osobnostných práv neoprávneným trestným stíhaním neospravedlnil, ani inak neodstránil následky tohto zášahu.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 31. mája 2017 sp. zn. 6Co/171/2016 na odvolanie sporových strán potvrdil napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým bola v časti prevyšujúcej sumu 1.306,97 € zamietnutá žaloba o náhradu škody pozostávajúcej z náhrady trov právneho zastúpenia žalobcu v trestnom konaní, druhým výrokom potvrdil napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým bola v časti prevyšujúcej sumu 80.000,- € zamietnutá žaloba o náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. Tretím výrokom zmenil výrok napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie, ktorým bola žalovanej uložená povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 80.000,- € z titulu náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch tak, že žalobu zamietol. Rozhodoval opätovne po tom, čo Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením sp.zn. 7Cdo/262/2015 zrušil jeho predchádzajúce rozhodnutie sp.zn. 6Co/830/2014 z dôvodu, že odvolací súd obišiel kasačné (záväzné) rozhodnutie. Odvolací súd tak v odôvodnení uviedol, že zákon č. 58/1969 Zb. na rozdiel od zákona č. 514/2003 Z.z. neupravuje možnosť priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Poukázal na rozsudok najvyššieho súdu z 31. mája 2007 sp. zn. 4Cdo/177/2005, kde Najvyšší súd Slovenskej republiky zaujal stanovisko, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy možno priznať v súlade s čl. 5 ods. 1 a 5 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, i keď nárok na náhradu škody vznikol podľa zákona č. 58/1969 Zb. Keďže Dohovor v uvedenom článku umožňuje odškodnenie aj nemateriálnej ujmy, má jeho aplikácia pokiaľ ide o obsah pojmu škoda prednosť pred vnútroštátnou úpravou. Odvolací súd uviedol, že treba vziať do úvahy, že tento právny názor Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sa vzťahuje na prípad nároku na náhradu škody za predchádzajúce nezákonné pozbavenie osobnej slobody (výkon väzby, prípadne výkon uloženého trestu, ktoré boli realizované v rozpore so zákonom). Odvolací súd konštatoval, že zákon č. 58/1969 Zb. neupravuje náhradu škody vo forme náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Dospel k záveru, že i keď nárok na náhradu škody vznikol podľa zákona č. 58/1969 Zb., náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch možno priznať v súlade s čl. 5 ods. 5 Dohovoru, ale iba v prípade, ak došlo k nezákonnému pozbaveniu osobnej slobody. Na iné prípady porušenia ľudských práv a základných slobôd sa totiž čl. 5 Dohovoru podľa odvolacieho súdu nevzťahuje. Konštatoval, že v predjednávanej veci bolo nesporné, že žalobca v súvislosti s trestným stíhaním nebol vzatý do väzby a

keďže trestné stíhanie sa skončilo oslobodzujúcim rozsudkom, je logické, že mu nebol uložený ani trest odňatia slobody. Žalobcovi preto podľa odvolacieho súdu nevznikol nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

3. Proti uvedeneému rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie tvrdiac, nakoľko videl naplnenie dôvodu uvedeného v ustanovení § 420 písm. e/, f/ CSP a z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia § 421 ods. 1 písm. a/, b/ a c/ CSP. Odvolací súd podľa neho nerešpektoval kasačné rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 7Cdo/262/2015 a jeho predchádzajúce rozhodnutia, v ktorých zaujal právny názor, že žalobcov nárok možno odškodniť finančnou satisfakciou, otázkou malo byť, či obmedzenou v zmysle zákona č. 412/2012 alebo neobmedzenou, teraz odvolací súd vyslovil názor, že nárok sa posudzuje podľa zákona č. 58/1969, ktorý nepoznal náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch. K dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. e/ CSP uvádza, že rozhodoval vylúčený sudca, ktorý nesprávnym svojvoľným procesným postupom porušil žalobcovi právo na spravodlivý proces, namieta nestrannosť sudcu. Odvolací súd podľa žalobcu porušil zásadu právnej istoty, predvídateľnosti, rozhodnutie je podľa neho neodôvodnené, resp. je odôvodnené v rozpore s judikatúrou (§ 420 písm. f/ CSP). Odvolací súd podľa žalobcu pominul, že nárok žalobcu na odškodnenie a tým aj prípadná nemateriálna ujma sa odvíja nie od uznesenia o začatí trestného stíhania, ale od jeho účasti na plnom oslobodení od žaloby, ku ktorému došlo 20. novembra 2007 uznesením, pretože až od tohto okamihu mohol žalobca požadovať odškodnenie, a to bolo až za účinnosti zákona č. 514/2003 Z.z. Podľa žalobcu treba postupovať podľa dohovoru - čl. 5 ods. 5, čo odvolací súd nerešpektoval. V tomto bode žalobca vidí naplnenie dovolacieho dôvodu v § 421 ods. 1 písm. a/, b/ a c/ CSP. Tvrdí, že nárok žalobcu na odškodnenie a tým aj prípadnú nemateriálnu ujmu odvíja nie od uznesenia o začatí trestného stíhania ale až od jeho účasti na plnom oslobodení spod obžaloby, ku ktorému došlo 20. novembra 2007 uznesením Krajského súdu v Trnave pod sp. zn. 3To/121/2005, pretože až od tohto okamihu mohol žalobca požadovať odškodnenie a to bolo už za účinnosti zákona č. 514/2003 Z.z.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu navrhla dovolanie ako procesne neprípustné odmietnuť.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala strana sporu v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a zároveň aj dôvodné a rozhodnutie odvolacieho súdu je potrebné zrušiť.

6. Najvyšší súd opakovane vyjadril záver, v zmysle ktorého právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (1Cdo/6/2014, 3Cdo/357/2015, 4Cdo/1176/2015, 5Cdo/255/2014, 8Cdo/400/2015). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu.

7. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená (meritorným rozhodnutím predstavujúcim res iudicata), musí byť vyvážené sprísnenými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania a dovolacieho konania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať rozširujúco; namiesto je tu skôr reštriktívny výklad (3Cdo/319/2013, 1Cdo/348/2013, 3Cdo/357/2016, 3ECdo/154/2013, 3Cdo/208/2014).

8. Ak by najvyšší súd bez ohľadu na prípadnú neprípustnosť dovolania pristúpil k posúdeniu vecnej

správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu a na tom základe ho prípadne zrušil, porušil by základné právo na súdnu ochranu toho, kto stojí na opačnej procesnej strane [porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. II. ÚS 172/03].

9. Naznačenej mimoriadnej povahy dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

10. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov (písm. a), ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu (písm. b), strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník (písm. c), v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie (písm. d), rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd (písm. e), alebo súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (písm. f).

11. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (ods. 1). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (ods. 2).

12. Ustanovenie § 420 písm. f/ CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, v ktorých miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu, a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

12.1. Právo na spravodlivý súdny proces je jedným zo základných ľudských práv a do obsahu tohto práva patrí viacero samostatných subjektívnych práv a princípov. Podstatou tohto práva je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (pozri napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03).

12.2. Už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 111/1998) zastávala názor, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia nezakladá zmätočnosť rozhodnutia a prípustnosť dovolania. Na zásade, podľa ktorej nepreskúmateľnosť zakladá len tzv. „inú vadu konania“ zotrvalo aj zjednocujúce stanovisko R 2/2016, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.“. Toto stanovisko je naďalej aktuálne (1Cdo/228/2017, 2Cdo/101/2017, 3Cdo/92/2018, 4Cdo/59/2017, 5Cdo/45/2018, 7Cdo/141/2017, 8Cdo/49/2017). V danom prípade obsah spisu nedáva žiadny podklad pre uplatnenie druhej vety stanoviska R 2/2016, ktorá predstavuje krajnú výnimku z prvej vety a týka sa výlučne len

celkom ojedinelých (extrémnych) prípadov, o ktoré ide napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahuje vôbec žiadne odôvodnenie. Odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní nemusí odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05). Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania (II. ÚS 76/07).

12.3. V posudzovanom prípade je dostatočne zrejmé, čoho a z akých dôvodov sa strany domáhali, čo navrhovali, z ktorých skutočností a dôkazov súdy vychádzali, akými úvahami sa riadil prvoinštančný súd, ako ich posudzoval odvolací súd, aké závery zaujal k jeho právnemu posúdeniu. V odôvodnení rozhodnutí súdy citovali ustanovenia, ktoré aplikovali a z ktorých vyvodili svoje právne závery. Odvolací súd zrozumiteľným uviedol dôvody, ktoré ho viedli k rozhodnutiu; jeho postup, vo vzájomnej súvislosti s konaním a rozsudkom súdu prvej inštancie, nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny, teda v danom prípade odvolací súd procesne nekonal spôsobom zmätočným, ktorý by mal za následok vadu konania v zmysle § 420 písm. f/ CSP. Za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f/ CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa.

12.4. Pre prípad, z čoho dovolateľ vyvodzuje prípustnosť ním podaneho dovolania podľa ustanovenia § 420 písm. f/ CSP aj z právnych záverov, na ktorých odvolací súd založil svoje rozhodnutie, dovolací súd uvažuje, že už dávnejšie dospel k záveru, podľa ktorého realizácia procesných oprávnení sa účastníkovi neznemožňuje právnym posúdením (R 54/2012). Najvyšší súd zotrvať na tomto závere aj naďalej (R 24/2017 a 1Cdo/202/2017, 2Cdo/101/2017, 3Cdo/94/2017, 4Cdo/47/2017, 5Cdo/145/2016, 7Cdo/113/2017, 8Cdo/76/2018).

12.5. V súvislosti s vyššie uvedeným dovolacím súdom pripomína naďalej aktuálne konsolidované ustanovenie o stavbe súdu, podľa ktorého prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie veci nezakladá vadu zmaťocnosti znemožňuje realizáciu procesných oprávnení účastníka konania (IV. ÚS 196/2014 a tiež IV. ÚS 279/2018).

12.6. Pokiaľ žalobca namieta, že odvolací súd nerešpektoval kasačné rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 7Cdo/262/2015 a jeho predchádzajúce rozhodnutia, v ktorých najvyšší súd zaujal právny názor, že žalobcov nárok možno odškodniť finančnou satisfakciou, otázkou malo byť, či obmedzenou v zmysle zákona č. 412/2012 alebo neobmedzenou, teraz vyslovil názor, že nárok sa posudzuje podľa zákona č. 58/1969, ktorý nepoznal náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, najvyšší súd uvádza, že dovolací súd v zrušujúcom rozhodnutí, ktorým zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu z dôvodu zmätočnosti, vyslovil, že správne posudzovali súdy nárok podľa zákona č. 58/1969 Zb., najvyšší súd vyslovil, že nemožno subsidiárne aplikovať § 17 ods. 4 zákona č. 514/2003 Z.z. tak, ako k tomu dospel odvolací súd, a to z dôvodu zákazu retroaktivity. Najvyšší súd tu nevyslovil právny názor, či má byť žalobca finančne odškodnený alebo nie.

13. Z vyššie uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že v danom prípade prípustnosť dovolania z § 420 písm. f/ CSP nevyplýva.

14. Dovolateľ vyvodzuje prípustnosť svojho dovolania aj z § 420 písm. e/ CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd. Namieta, že rozhodoval vylúčený sudca, ktorý nesprávnym svojvoľným procesným postupom porušil jeho právo na spravodlivý proces, namieta nestrannosť sudcu.

14.1. V súvislosti s posúdením opodstatnenosti tejto námietky dovolací súd poukazuje na rozhodnutie najvyššieho súdu publikované ako judikát R 59/1997, v zmysle ktorého neexistencia žiadneho rozhodnutia alebo existencia právoplatného rozhodnutia nadriadeného súdu o tom, že sudca je alebo nie je vylúčený z prejednávania a rozhodovania vecí, nebráni dovolaciemu súdu pri skúmaní podmienok prípustnosti dovolania v zmysle ustanovenia § 237 ods. 1 písm. g/ O.s.p., posúdiť tu túto otázku samostatne. Tento záver najvyššieho súdu je naďalej aktuálny vo vzťahu k § 420 písm. e/ CSP.

14.2. Sudca je vylúčený z prejednávania a rozhodovania sporu, ak so zreteľom na jeho pomer k

sporu, k strana'm, ich za'stupcom alebo osoba'm zu'castneny'm na konani' moz'no mat' odo^vodnene' pochybnosti o jeho nezaujatosti (§ 49 ods. 1 CSP). Do^vodom na vyluc'enie sudcu nie su' okolnosti, ktore' spoc'ivaju' v procesnom postupe sudcu a v jeho rozhodovacej c'innosti (§ 49 ods. 2 CSP). Strana ma' pravo z do^vodov uvedeny'ch v § 49 uplatnit' na'mietku zaujatosti (§ 52 ods. 1 CSP). V na'mietke zaujatosti musi' byt' okrem vs'eobecny'ch na'lez'itosti' podania uvedene', proti komu smeruje, do^vod, pre ktorý ma' byt' sudca vyluc'eny', kedy sa strana uplatnuju'ca si na'mietku o do^vode vyluc'enia dozvedela a do^kazy na preukazanie svojho tvrdenia, ktory'ch povaha to pripu'sta, okrem ty'ch, ktore' nemoz'e bez svojej viny pripojit'. Na podanie, ktore' nespl'na na'lez'itosti' podla prvej vety, su'd neprihliada; v tomto pripade sa vec nadriadene'mu su'du nepredklada'. Ustanovenia o odstran'ovaní va'd podania sa nepouz'iju' (§ 52 ods. 2 CSP). Na'mietku zaujatosti je potrebne' uplatnit' najnesko'r do siedmich dni', odkedy sa strana dozvedela o do^vode, pre ktorý je sudca vyluc'eny'. Na nesko'r uplatnenu' na'mietku zaujatosti su'd neprihliada; v tomto pripade sa vec nadriadene'mu su'du nepredklada' (§ 53 ods. 1 CSP). Ak sa na'mietka zaujatosti ty'ka len okolnosti', ktore' spoc'ivaju' v procesnom postupe sudcu alebo jeho rozhodovacej c'innosti, su'd na na'mietku zaujatosti neprihliada; v tomto pripade sa vec nadriadene'mu su'du nepredklada' (§ 53 ods. 3 CSP).

14.3. V zmysle uvedeny'ch ustanovení je pravne vy'znamny' vzťah sudcu bud' k veci (kedy ma' sudca svoj konkre'tny za'ujem na urc'itom spo^sobe skonc'enia konania a rozhodnutia o veci), alebo k strane sporu (o taky' vzťah ide vtedy, ak sudca ma' k strane urc'ity' osobny' vzťah, so zreteľom na ktorý bolo moz'ne' pochybovat' o jeho nezaujatosti) alebo k za'stupcom strán. Samotne' pochybnosti strany o existencii take'hoto vzťahu sudcu nie su' urc'uju'ce; rozhoduju'cim je, ci' rea'lnie existuju' okolnosti, ktore' by mohli objekti'vne zakladat' legiti'mne pochybnosti o nezaujatosti sudcu. Ustanovenie § 49 ods. 2 CSP ale jednoznac'ne vyluc'uje z do^vodov zakladaju'cich zaujatost' sudcu tie okolnosti, ktore' spoc'ivaju' v postupe sudcu v konani' o prejednavanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iny'ch veciach. A prave' take' okolnosti uplatnil žalobca v danom pripade. So zreteľom na podstatu, obsah a predmet ty'chto na'mietok (toho, c'oho sa ty'kaju') odvolaci' su'd spravne na ne neprihliadol a o vyluc'eni' namietaneho sudcu ani nerozhodoval.

14.4. Nad ra'mec uvedene'ho dovolaci' su'd kons'tatuje, ze - ak vo^bec is'lo o na'mietku zaujatosti sudcu - na'mietka vznesena' žalobcom nemala na'lez'itosti' v zmysle § 52 ods. 1 CSP.

14.5. Z ty'chto do^vodov dospel najvys's'í su'd k za'veru, ze žalobca neopodstatnene tvrdi', ze v konani' dos'lo k procesnej vade zma'toc'nosti uvedenej v § 420 pi'sm. e/ CSP.

15. Pri'pustnost' dovolania žalobca vyvodzuje aj z nesprav'neho prav'neho posudenia a namieta dovolacie dôvody § 421 ods. 1 pi'sm. a/, b/ a c/ CSP.

16. Pokial' nema' dovolanie vykazovat' nedostatky, ktore' v konec'nom do^sledku vedu' k jeho odmietnutiu podla § 447 pi'sm. f/ CSP, je (procesnou) povinnos'ou dovolateľa vysvetlit' v dovolaní, z c'oho vyvodzuje pri'pustnost' dovolania a oznac'it' v dovolaní na'lez'ity'm spo^sobom dovolaci' do^vod (vid' rozhodnutia najvys's'ieho su'du sp. zn. 1Cdo/126/2017, 1Cdo/206/2017, 2Cdo/203/2016, 3Cdo/235/2016, 3Cdo/132/2017, 4Cdo/89/2017, 4Cdo/207/2017, 7Cdo 20/2017, 8Cdo/78/2017, 8Cdo/221/2017).

17. Podla 432 ods. 1 CSP moz'no dovolanie, ktore' je pri'pustne' podla ustanovenia § 421 ods. 1 CSP, odo^vodnit' iba ty'm, ze rozhodnutie spoc'iva v nesprav'nom prav'nom posudení veci. Dovolaci' do^vod sa vymedzi' tak, ze dovolateľ uvedie pravne posudenie veci, ktore' poklada' za nesprav'ne, a uvedie, v com spoc'iva nesprav'nost' tohto prav'neho posudenia (§ 432 ods. 2 CSP). Prav'nym posudením sa pritom rozumie c'innos't su'du, pri ktorej zo skutkovy'ch zistení vyvodzuje pravne za'very a na zisteny' skutkovy' stav aplikuje konkre'tnu prav'nu normu. Nesprav'ne pravne posudenie je chybnou aplikaciou práva na zisteny' skutkovy' stav; docha'dza k nej vtedy, ak su'd nepouz'il sprav'ny (na'lez'ity') prav'ny predpis, alebo ak si'ce aplikoval sprav'ny prav'ny predpis, nesprav'ne ho ale interpretoval, alebo ak zo sprav'nych skutkovy'ch za'verov vyvodil nesprav'ne pravne za'very.

18. Žalobca vyvodzuje pri'pustnost' dovolania z § 421 ods. 1 pi'sm. b/ CSP, podla ktore'ho je dovolanie pri'pustne' proti rozhodnutiu odvolacieho su'du, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie su'du prvej ins'tancie, ak rozhodnutie odvolacieho su'du za'viselo od vyries'enia prav'nej

otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Podľa názoru dovolacieho súdu žalobca v dovolaní (vychádzajúc z obsahu dovolania podľa §124 CSP) nalezite konkretizoval zásadnú právnu otázku, a to či právo na nahradu nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa zákona č. 58/1969 Zb. s podporou článku 5 Dohovoru možno odsúdiť aj v prípade, ak ujma mala vzniknúť samotným trestným stíhaním (nie rozhodnutím o väzbe, či iným rozhodnutím o pozbavení osobnej slobody).

18.1. Pokiaľ ide o žalobcom nastolenú otázku, treba uviesť, že ide o otázku právnu. Zároveň je otázkou rozhodujúcou pre rozhodnutie odvolacieho súdu, to znamená otázkou, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení svoje rozhodnutie založil. Najvyšší súd nezistil, že by táto otázka bola v čase podania dovolania v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyriešená. Dospel preto k záveru, že vo vzťahu k tejto právnej otázke je dovolanie žalobcu prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. b/ CSP.

19. Dovolací súd následne pristúpil k posúdeniu dôvodnosti dovolania žalobcu.

20. K otázke, či (ne)možno priznať osobe, ktorej trestné stíhanie bolo ukončené inak než právoplatným odsúdením nahradu škody spôsobujúcu v nahradu nemajetkovej ujmy za vedenie trestného stíhania na základe nezákonného uznesenia o jeho začatí sa vyjadril Ústavný súd Slovenskej republiky už v rozhodnutí z 24. januára 2017 sp. zn. III. ÚS 754/2016 (zálovaná v ústavnej sťažnosti namietala nemožnosť aplikácie čl. 5 Dohovoru v prípade nemajetkovej ujmy spôsobenej trestným stíhaním). V tomto rozhodnutí vyslovil názor, podľa ktorého „vedenie trestného stíhania na základe nezákonného uznesenia o jeho začatí bez ohľadu na to, či bolo vydané za účinnosti zákona č. 58/1969 Zb. alebo za účinnosti zákona č. 514/2003 Z. z. odvodňuje s ohľadom najmä na čl. 46 ods. 3 ústavy a čl. 36 ods. 3 listiny právo na nahradu nemajetkovej ujmy takto stíhanej osoby, pokiaľ jej táto v pričínnej súvislosti s vedením trestného stíhania vznikla.“

20.1. Ústavný súd tu konštatoval, že ak sťažovateľka poukazuje na podporu svojho názoru na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/37/2012, ani dôvody tohto rozhodnutia na vyššie uvedenom závere, nemožno nič zmeniť. Ako je z citovaného rozhodnutia zrejme, názor, na ktorý poukazuje sťažovateľka, sa vzťahuje na otázku odsúdenia väzby a potrebu aplikovania pri jej odsúdení článku 5 Dohovoru. Ani z tohto rozhodnutia najvyššieho súdu však nevyplýva právny názor, že na základe aplikácie iných ustanovení nášho ústavného poriadku by bolo priznanie nahradu nemajetkovej ujmy za vedenie trestného stíhania posúdenému vylučené. Podľa ústavného súdu takýmto ustanovením umožňujúcim priznanie tejto nahradu je aj vo vzťahu k prípadom posudzovaným podľa zákona č. 58/1969 Zb. ustanovenie čl. 46 ods. 3 ústavy, resp. čl. 36 ods. 3 listiny základných práv a slobôd. Ústavný súd tu konštatoval, že priznanie nahradu nemajetkovej ujmy v peniazoch za vedenie trestného stíhania, ktoré sa právoplatne skončilo inak než odsúdením (a to aj v prípade, že bolo realizované väzobne) je ústavne akceptovateľným a ústavou predpokladaným spôsobom poskytnutia satisfakcie takto stíhanej osobe, a to aj v prípade, ak bolo trestné stíhanie začaté už za účinnosti zákona č. 58/1969 Zb.

21. Dovolací súd vo vzťahu k vymedzenej otázke uvádza a poukazuje na to, že medzičasom rozhodovacia činnosť dovolacieho súdu žalobcom nastolenú právnu otázku riešila a to v rozsudku z 30. septembra 2020 sp. zn. 6Cdo/152/2018, kde sa najvyšší súd stotožnil s právnym názorom Ústavného súdu SR v rozhodnutí z 24. januára 2017 sp. zn. III. ÚS 754/2016.

21.1. Véc prejednávajúci senát 7C sa v tejto veci s názorom vysloveným ústavným súdom, ako aj najvyšším súdom v rozsudku z 30. septembra 2020 sp.zn. 6Cdo/152/2018, plne stotožňuje, akceptuje ho a nemá žiaden dôvod od tohto názoru sa odkloniť. Pokiaľ preto odvolací súd vychádzal z právneho názoru, podľa ktorého žalobcovi nemožno priznať odsúdenie vo forme nemajetkovej ujmy za vedenie trestného stíhania, ak bol spod obzľaby oslobodený, hoci to zákon č. 58/1969 Zb. výslovne neupravoval, žalobca v tejto právnej otázke dovolaním dôvodne napadol rozsudok odvolacieho súdu, ktorý spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

22. Podľa právneho názoru najvyššieho súdu žalobca opodstatnene namietal, že zvolené riešenie odvolacieho súdu v otázke „či právo na nahradu nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa zákona č. 58/1969 Zb. s podporou článku 5 Dohovoru možno odsúdiť aj v prípade, ak ujma mala vzniknúť“

„tým samotným trestným stíhaním (nie rozhodnutím o väzbe, či iným rozhodnutím o pozbanení osobnej slobody)", spočíva na nesprávnom právnom posúdení (§ 432 ods. 1 CSP).

23. Vzhľadom na vyššie uvedené dospel najvyšší súd k záveru, že dovolanie je prípustné a zároveň dôvodné, a teda rozhodnutie odvolacieho súdu je potrebné zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP). a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

24. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 454 ods. 3 CSP).

25. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.